

Klimat- och näringslivsdepartementet
Naturmiljöenheten
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se.

Remiss om ändrade regler för vattenskoter (SOU 2022:49)

Er beteckning: KN2023/01574

Länsstyrelsens ställningstaganden

- **Länsstyrelsen i Hallands län är positiv till ett förbud mot framförande av vattenskotrar inom naturreservat.** Vattenskoterråkning medför störning på naturreservat på flera olika sätt. Länsstyrelsen bedömer att ett förbud bl.a. skulle motverka skador på djurlivet och naturreservatens värden som rekreationsområden och turistmål (se även avsnittet ”Påverkan från vattenskotrar” nedan).
- **Enligt länsstyrelsens bedömning bör ovannämnda förbud även gälla Nationalparker och Natura 2000-områden.** Det blir inkonsekvent att förbjuda vattenskotrar i naturreservat, men inte i Natura 2000-områden och nationalparker som är de starkaste skyddsformerna för natur i Sverige. En åtskillnad mellan de tre nämnda skyddsformerna, med hänvisning till olika regleringar, kan också skapa en otydlighet för allmänheten.

De skäl som utredningen framför mot att inte låta vattenskotterförbudet omfatta Natura 2000-områden (s. 124 f. och 189) övertygar inte. Även om enskilda vattenskotterförare framfart i ett Natura 2000-område inte är tillståndspliktig så påverkar den, på samma sätt som i naturreservat, djurlivet och möjligheterna till rekreation. Det sagda gör sig också gällande för nationalparker och även om kvarvarande behov av reglering av vattenskotrar kan vara begränsat där (jfr. s. 120). Ett utelämnande av Natura 2000-områden och nationalparker riskerar också sammantaget att leda till ett omfattande och onödigt merarbete, jämfört med en generell bestämmelse.

- **Frågan om ett generellt förbud eller en generell hastighetsbegränsning för vattenskotrar inom ett visst avstånd från land bör utredas närmare.** Mot den bakgrund som länsstyrelsen beskriver nedan i avsnittet ”Påverkan från vattenskotrar” framstår det som uppenbart att ett förbud mot vattenskottertrafik i vissa särskilt skyddade områden behöver kompletteras på något sätt.

Behovet av skydd gör sig mer eller mindre gällande i alla vattenområden och mot bakgrund av att det, utöver de marina miljöerna, finns ca 100 000 sjöar och 50 000 vattendrag (s. 234), så framstår det som tydligt att det så långt möjligt behövs en generell lagreglering såsom idag. I många andra länder finns generella förbud mot vattenskotertrafik inom ett visst avstånd från kusten, med möjlighet att i låg hastighet passera förbudsområdet på vägen till och från land (s. 147 ff. och 239 ff.).

Vad gäller det andra alternativet, att införa en generell hastighetsbegränsning för vattenskotrar inom ett visst avstånd från land, så anser länsstyrelsen att utredningen har goda idéer enligt följande (s. 246 f).

”Om en generell reglering skulle ha införts bedöms att en hastighetsbegränsning i det strandnära området är att föredra. En hastighetsbegränsning om fem knop är etablerad i kustnära områden där syftet är att motverka att störningar uppkommer för människors hälsa och miljön. En generell reglering skulle således kunnat utformas som en hastighetsbegränsning som gäller 200–300 meter från strandlinjen. Det avståndet skulle vara tillräckligt för att merparten av badplatser, djurlivet samt grunda, vågskyddade områden skulle vara relativt skyddade från störningar. En sådan bestämmelse skulle behöva förenas med undantag för samhällsviktig verksamhet och en möjlighet att söka dispens för tränings-, tävlings- och utbildningsverksamhet med vattenskotrar. Om det strandnära området omfattas av sjötrafikföreskrifter som föreskriver en annan begränsning bör dessa ha företräde. Bestämmelsen bör sanktioneras på samma sätt som förseelser mot sjötrafikföreskrifter, dvs. penningböter. En lämplig placering av bestämmelsen skulle kunna vara i sjötrafikförordningen och kunna formuleras enligt följande.

En vattenskotrar får inte användas i vattenområden inom 200 meter från strandlinjen.

Förbudet i första stycket gäller inte om

1. en vattenskotrar framförs i allmän farled,
2. en vattenskotrar framförs i högst fem knop, eller
3. det har meddelats föreskrifter som reglerar användningen av vattenskotrar i området.”

- **Konsekvenserna för länsstyrelserna kommer att bli mycket stora om generella förbud eller hastighetsbegränsningar inte används så långt möjligt.** Enligt utredningen är länsstyrelserna aktörer som kan komma att påverkas av förslagen i stor utsträck-

2023-05-10

1236-2023

ning. Diskussionen handlar dock bara om tidsåtgången för att besluta om sjötrafikföreskrifter, vilken uppskattas till 10-25 timmar. Länsstyrelsernas totala kostnad uppskattas till 10 miljoner kronor för en ”engångsinsats att se över vattenområdena fördelat över en ett- eller tvåårsperiod” (s. 210 f., 264 ff. och 281 f.). Utredningen missar helt att det stora arbetet med sjötrafikföreskrifter är att utreda och bedöma var sådana föreskrifter behövs med hänsyn till miljön, sjösäkerhet, friluftsliv och risken för bullerstörningar (hälsoskydd). Det handlar inte om att en miljöskunnig ska granska ett färdigt förslag till föreskrifter, utan att flera sakkunniga med olika kompetenser måste göra en omfattande utredning. Därefter kan det föreskriftsarbete som utredningen nämner ta vid. Utredningen nämner inte heller det merarbete som allmänhetens protester och krav kommer att medföra, när t.ex. vattenskoterregleringen i insjöarna i praktiken går från förbud till ”fri körning”.

Enligt länsstyrelsens mening har utredningen grovt underskattat vilken arbetsinsats dess lagförslag kommer att medföra för länsstyrelserna. I själva verket kommer det att handla om ett mångårigt arbete som kommer att kräva omfattande resurser.

Mot angiven bakgrund och för att säkerställa att syftena med föreslagen reglering uppnås, bör generella bestämmelser för vattenskotertrafik användas så långt möjligt, enligt det ovan sagda.

Bakgrund

- Vattenskoterutredningen ska utreda hur användningen av vattenskotrar och andra vattenfarkoster med liknande störningsbild bör regleras. Syftet med utredningen är att säkerställa att användningen av sådana farkoster inte medför oacceptabla störningar eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (s. 13).
- Den nuvarande förordningen (1993:1053) om användning av vattenskotrar, vattenskotterförordningen, trädde i kraft den 1 januari 1994. Antalet vattenskotrar har ökat kraftigt under de senaste åren. På 1990-talet uppgick antalet till omkring 1 000 och dessa användes framför allt till tävlingsverksamhet. Även om det saknas säkra uppgifter om antalet vattenskotrar i Sverige i dag uppskattas de till omkring 30 000 (s. 13).
- Den ökade användningen av vattenskotrar har medfört en rad oönskade konsekvenser. Vattenskotern används mest för nöjeskörning, inte sällan nära land, till exempel i hamnar eller i anslutning till badplatser där många andra människor befinner sig. Nöjeskörningen

upplevs ofta som störande av personer i närheten eller som på längre avstånd kan höra vattenskotern (s. 13 f.).

- Enligt vattenskoterförordningen får vattenskotrar endast användas i allmänna farleder och i av länsstyrelsen utpekade vattenområden. Länsstyrelserna har beslutat om sådana områden i mycket begränsad omfattning, vilket gjort att giltigheten av vattenskoterförordningen har ifrågasatts och prövats vid två tillfällen av EU-domstolen. EU-domstolen har uttalat att den svenska vattenskoterförordningen är förenlig med EU-rätten förutsatt att länsstyrelserna i tillräcklig omfattning pekar ut vattenområden så att vattenskotrarna faktiskt kan användas. Utpekandet ska ha skett inom rimlig tid från det att förordningen trädde i kraft (s. 14).

Utredningens förslag

Utredningens förslag är i korthet följande (s. 17):

- Vattenskoterförordningen ska upphävas.
- Det ska införas ett generellt förbud som innebär att det är förbjudet att använda vattenskoter i naturreservat om inte annat framgår av föreskrifterna som gäller för reservatet eller i allmän farled.
- Länsstyrelsernas bemyndigande att meddela sjötrafikföreskrifter ska utökas och de ska ges i uppdrag att se över behovet av sjötrafikföreskrifter.
- Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska ges möjlighet att meddela föreskrifter om avgifter för handläggning avseende ärenden som rör användning av vattenskoter eller annan liknande vattenfarkost.
- Havs- och vattenmyndigheten ska vägleda om hur sjötrafikförordningen (1986:300) kan tillämpas för att inte oacceptabla störningar för människors hälsa och miljön ska uppkomma till följd av vattenskoterkörning.
- Transportstyrelsen ska vara ansvarig för att tillhandahålla information om vattenskotrar och gällande regler.
- Antalet brott som ska föranleda återkallelse av förarbeviset för vattenskoter ska utökas.
- Transportstyrelsen ska utreda förutsättningarna för ett register för vattenskotrar

Påverkan från vattenskotrar

Länsstyrelsens bedömning av påverkan från trafik med vattenskotrar, vilken legat till grund för dess ställningstaganden ovan, är sammanfattningsvis följande.

Fysisk påverkan på botten uppstår i grunda områden genom en ökad uppgrumling av finkornigt sediment. Detta leder till försämrade ljusförhållanden och till en ökad sedimentation, vilket kan ha en negativ påverkan på t.ex. filtrerande organismer, ålgräs och makroalger. Det kan också leda till att näringsämnen eller miljögifter frisätts från sedimentet och sprids ut. Grundområdena är väldigt produktiva delar av havet och de agerar som en viktig kolsänka. De är också havets barnkammare för många fiskarter att växa upp i. Svall och turbulens kan ha en indirekt negativ påverkan på djuren som lever på botten då de kan förflyttas från sitt gömställe och då blir mer utsatta för predation. Känsliga organismer, larvstadiet och fiskägg kan också orsakas direkt skada eller mortalitet av de kraftiga tryckförändringar som sker när en vattenskotter framförs över grunda områden.

Vattenskotrar orsakar också buller, dels från motorn och dels från skrovdunkandet när de framförs i hög fart. Buller kan påverka känsliga organismer genom fysiologisk stress eller till förändringar i beteende. Det kan samtidigt maskera andra ljud som är viktiga vid t.ex. födosök. Till de bullerkänsliga organismer som är särskilt skyddsvärda hör fåglar, marina däggdjur och fisk.

Fåglar påverkas av vattenskotrar på deras häckplatser då de snabba och högljuda vattenskottrarna skrämmer upp dem från deras bon vilket leder till ökad predation och minskad häckningsframgång. Om störning uppstår i fel tid kan detta även leda till att boet överges helt och att fågeln väljer att flytta till en annan plats. Denna störning är inte lika stor från långsamtgående fordon som ekor och segelbåtar.

Vattenskotrar uppfattas också av många reservatsbesökare som störande på sådant sätt att den återhämtning som de eftersträvar genom besök i naturen uteblir. Det har också kommit uppgifter om att besökare avhållit sig från att snorkla i områden med hög aktivitet av vattenskotrar av rädsla för att bli påkörda.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med chefsjurist Peter Jupén som föredragande. I den slutliga handläggningen har även naturvårdshandläggare Björn Larsson och länsjurist Rober Bärwald medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.